

Kapitoly z české hudební terminologie sledují jevy z této oblasti v české odborné lexikografické literatuře a v pramenech v rozmezí 14. – 19. století. Naše úvahy začínají v době po vzniku Karlovy univerzity v Praze, kdy se v prvních kompendiích slovníkového typu objevují soubory českých hudebních termínů navazujících zjevně na starší tradici. Proměny české hudební terminologie sledujeme až do poloviny 19. století, kdy je její vývojový proces dovršen; zachycujeme i podstatné změny, jež přinesl vývoj české hudby 20. století.

Dlouhodobý zájem brněnské muzikologie o hudební terminologii vzbudil odezvu a byl prohlubován při pravidelných setkáních s představiteli německé terminologicky orientované muzikologie (H. H. Eggebrecht a jeho žáci z okruhu univerzity ve Freiburgu in Breisgau). Termín – z latinského *terminus* – jako prostorové vymezení a časová lhůta obráží univerzální lidskou snahu o co nej-
přesnější a jednoznačné vyjádření určitého pojmu. Filologické kořeny freiburské „terminologické“ školy v návaznosti na úsilí W. Gurlitta jsou zřejmé a ovlivnily i českou snahu o evidenci a zkoumání hudebních termínů. Eggebrecht sám, který několikrát zasáhl do řady terminologických diskusí při svých vystoupeních na brněnských muzikologických kolokviích, jako badatel opírající se kromě muzikologie o germanistiku a klasickou filologii dospěl při svých terminologických úvahách k jisté formě pozitivní skepse. Výsledkem jeho postojů je vědomí, že jedinou konkrétní definicí termínu jsou vlastně jeho dějiny. Terminologizace jako proces, při němž se slova převzatá často z běžného jazyka významově zpřesňují, zužují, pojmově precizují, je složitý jev, který lze v některých dějinných obdobích sledovat lépe, jindy s omezenými možnostmi. V evropské hudební terminologii má dominantní postavení latina vzhledem k tomu, že od raného středověku působila na kulturu jednotlivých vznikajících státních útvarů a celků. Konkurenčními jazyky se od 16. století stávají italština, francouzština a ve 20. století pro oblast jazzu, rocku a nonartificiální hudby bezkonkurenčně angličtina.

Náš text je výsledkem po léta pěstovaných mezioborových sond do jednotlivých ucelenějších terminologických okruhů. I když se může zdát, že některé časové úseky jsou relativně prozkoumané, praxe přináší neustálé objevy a překvapení. Je tedy stále co korigovat v duchu Eggebrechtova přesvědčení, že nejlepšími „definicemi“ jednotlivých termínů jsou jejich dějiny.